

**Agronomická
fakulta**

12.10.2018, Brno

Připravil: Antonín Vaishar

ZANIKLÁ SÍDLA

Mendelova
univerzita
v Brně

Představení projektu

Identifikace a krajinná dokumentace kulturní, krajinné a sídelní paměti obce – na příkladu zaniklých sídel Moravy a Slezska

- Poskytovatel Ministerstvo kultury ČR
- Program: NAKI II
- Doba řešení: 2018 - 2022

PARTNEŘI

- Hlavní řešitelské pracoviště: Mendelova univerzita v Brně
- Hlavní řešitelka: Mgr. Ing. Hana Vavrouchová, Ph.D.
- Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., Praha
- Řešitel: Mgr. David Kovařík, Ph.D.
- Masarykova univerzita v Brně
- Řešitel: Mgr. Lukáš Pevný

CÍLE PROJEKTU 1

- tvorba databáze sídel zaniklých mezi lety 1945-1989 na území Moravy a Slezska a jejich kategorizace,
- analýza a hodnocení současných funkcí zaniklých sídel v krajině, jejich role jako místa v historické paměti včetně identifikace úlohy těchto pamětních míst jako prostoru různých společenských aktivit,
- vizualizace zaniklých sídel v souhraném mapovém podkladu (vytvoření interaktivní mapy zaniklých sídel Moravy a Slezska),
- detailní vizualizace změn sídelní a krajinné struktury ve vybraných mikroregionech (vytvoření map se specializovaným obsahem)

CÍLE PROJEKTU 2

- výběr reprezentativních území pro identifikaci a trvalou dokumentaci obrazu krajiny bezprostředně před, v průběhu zániku sídla a následného vývoje krajiny formou tzv. Moderní kroniky obce, včetně 3D vizualizace,
- tvorba webové aplikace (na bázi software) Moderní kronika obce s univerzálním použitím pro všechny obce,
- tvorba certifikované metodiky zaměřené na prezentaci zaniklých sídel v českém pohraničí ve výstavní činnosti a muzejních expozicích,

CÍLE PROJEKTU 3

- sestavení metodiky tvorby moderní kroniky obce pro knihovníky, učitele, samosprávu a místní spolky (manuál k webové aplikaci),
- prezentace a popularizace výsledků výzkumu a vytvořených podkladů v regionech a ve výuce,
- zhodnocení lokálních sbírek a archivních pramenů uložených v regionálních muzeích, okresních archivech apod. a jejich propojení s nově získanými poznatky.

VÝCHODISKA

- Mizející svědectví o podobě české kulturní krajiny
- Potřeba minimalizace ztrát hmotného a nehmotného kulturního dědictví
- Lokální identita
- Fyzicky zaniklá sídla v období 1945 – 1989
- Interdisciplinární přístup geografický, historický, politický
- Geografické zaměření na Jesenicko, Bruntálsko, Šumpersko
- Návaznost na předchozí výzkumy

METODY

- Archivní výzkum
- Využití sekundárních zdrojů (studium literatury, dat a kartografických děl)
- Orálně historický výzkum
- Analýza krajinné struktury na makro a mikroúrovni
- Terénní výzkum, využití leteckých snímků
- Tvorba jednotného vizuálního stylu a webové aplikace
- Vytvoření expozice, prezentace a moderní kroniky zaniklé obce

VÝSLEDKY

- Databáze zaniklých sídel Moravy a Slezska 2020
- Interaktivní mapa zaniklých sídel Moravy a Slezska 2020
- Mapy zaniklých sídel Bruntálska, Šumperska, Jesenicka 2021
- Prezentace zaniklých sídel ve výstavních činnostech a muzejních expozicích 2022
- Moderní kronika zaniklého sídla (6 případových studií) 2020-2022

PUBLIKACE A KONFERENCE

- 5 článků v konferenčních sbornících
- 6 článků v recenzovaných časopisech
- 4 workshopy
- 1 konference
- Souhrnná publikace 2022

1. etapa 2018 - 2020

- identifikovat a lokalizovat sídla fyzicky zaniklá v období 1945-1989 na území Moravy a Slezska,
- hloubkově analyzovat demografické trendy,
- sestavit databázi pamětníků ve vztahu k řešeným mikroregionům,
- analyzovat a hodnotit mapové podklady řešených mikroregionů na účelem rozboru a komparace vývoje krajinné a sídelní struktury,
- připravit výchozí podklady pro etapu 2 a následně etapu 3
- webová stránka, workshopy 1 a 2, článek ve sborníku a v časopise

2. etapa 2019 - 2021

- provádět terénní pozorování a terénní průzkum, analyzovat současný stav krajinné struktury,
- provádět historický výzkum in situ, v archívech a na základě dalších pramenů
- realizovat rozhovory s pamětníky včetně jejich záznamu a přepisu,
- analyzovat a hodnotit současné funkce zaniklých sídel v krajině a v historické paměti,
- vyhotovit foto a video dokumentaci území ve vztahu k řešené problematice,
- finalizovat software Moderní kronika obce
- Mapa, webová aplikace, 2 workshopy, článek ve sborníku a v časopise

3. etapa – 2021 - 2022

- Syntéza poznatků
- tři mapy se specializovaným obsahem (Mapa zaniklých sídel Šumperska/Bruntálska/Jesenicka v kontextu změn krajinné struktury);
- šest výstupů typu audiovizuální tvorba (Moderní kronika zaniklého sídla 1-6); předáno formou elektronického dokumentu
- J – odborný recenzovaný článek představující aktuální výsledky a plán chystaných aktivit; uplatnění v RIV
- D – článek ve sborníku; uplatnění v RIV

4. etapa 2021 - 2022

- prezentace, publikace a popularizace výsledků výzkumu,
- zpřístupnění výsledků výzkumu odborné a široké veřejnosti
- zobecnění výsledků a rozšíření teorie
- certifikovaná metodika (Prezentace zaniklých sídel v českém pohraničí ve výstavní činnosti a muzejních expozicích)
- 3 odborné recenzované články, článek ve sborníku
- výstava a kritický katalog
- odborná kniha, konference